

Ὅμιλία 10η

(Ἀποκ. 2, 4-7α)

Ἡ πρώτη ἀγάπη. Ἡ ἀπειλή τῆς πτώσεως.

Ὁ ἀγώνας κατά τῶν Νικολαϊτῶν.

Τί εἶναι οἱ Νικολαῖτες.

Ὡς θά θυμᾶστε, ἀγαπητοί, ἀπό τήν περασμένη φορά, εἶχαμε ἀρχίσει νά ἀναλύουμε τήν ἐπιστολή τοῦ Κυρίου πρὸς τήν Ἐκκλησία τῆς Ἐφέσου, πρὸς τόν ἄγγελον, τόν ἐπίσκοπο τῆς Ἐφέσου. Τόν ἐπαινεῖ τόν ἄγγελον τῆς Ἐφέσου· τοῦ λέει ὅτι γνωρίζει τά ἔργα του, τόν κόπο του καί τήν ὑπομονή του· ἀλλά, παρὰ ταῦτα, ἔχει ἓνα παράπονο· «ἀλλὰ ἔχω κατὰ σοῦ, ὅτι τὴν ἀγάπην σου τὴν πρώτην ἀφῆκας»¹.

Κατ' ἀρχάς θά παρατηρήσουμε ὅτι σέ ὅλο τό διάγραμμα τῶν ἐπιστολῶν ὑπάρχει αὐτή ἡ παιδαγωγική μέθοδος πού τή λέμε ἀπλοελληνικά μιά στό καρφί καί μιά στό πέταλο.

Ὅπως θά ξέρετε, ὅταν πεταλῶνουμε ἓνα ἄλογο, καμμιά φορά τό καρφί, δέν ξέρω πῶς μπορεῖ νά πάει, ἴσως πονέσει τό ἄλογο· γι' αὐτό χτυπᾶμε στό πέταλο, πού δέν πονᾷ· κι ἐκεῖ ξαναδίνουμε μιά στό καρφί, πού μπορεῖ νά πονέσει πάλι· καί ξαναγυρίζουμε πάλι στό

1. Ἀποκ. 2, 4.

πέταλο. Μάλιστα ἔχει γίνει καί παροιμία τοῦ λαοῦ μας αὐτό, τό *μιά στό καρφί καί μία στό πέταλο*, μία γλυκά καί μία πικρά. Αὐτό ἀκριβῶς, ἀγαπητοί μου, μετέρχεται ὁ Χριστός ὅταν παιδαγωγεῖ τήν Ἐκκλησία Του.

Ἐπαίνεσε τόν ἄγγελον τῆς Ἐφέσου, τόν ἐπίσκοπο· τόν ἐπαίνεσε γιά τόν κόπο του, τήν φροντίδα του, τήν ὑπομονή του ἐναντίον τῶν αἵρετικῶν. Ἀλλά ἔχει κι ἕνα παράπονο. Θά ἔλθει σέ μία ἔλλειψη, καί θά πεῖ αὐτό τό πάρα πολύ σημαντικό. Καί φαίνεται ὅτι εἶναι ἔτσι, διότι παρακάτω ἀπειλεῖ μέ πολύ σοβαρή τιμωρία. Καί λέει: *«ἀλλὰ ἔχω κατὰ σοῦ»*, ἀλλά κάτι ἔχω ἐναντίον σου, *«ὅτι τήν ἀγάπην σου τήν πρώτην ἀφῆκας»*, ὅτι τήν παλιά σου ἐκείνη ἀγάπη πού εἶχες, ἐκείνη τή θέρμη πού εἶχες, τήν ἄφησες.²

Τί συνέβη; Κάτι πού συμβαίνει σέ ὅλους μας. Γι' αὐτό ἐξ ἄλλου καί στίς ἐπιστολές αὐτές, πού ἀποτελοῦν πτυχές τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας, καί συνεπῶς περιγράφουν προτερήματα καί ἐλαττώματα τῶν πιστῶν, καί τοῦ κλήρου καί τοῦ λαοῦ, βρίσκουμε τόν ἑαυτό μας.

Δηλαδή ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ἐφέσου ἔριξε τό βάρος τῆς διακονίας του στό θέμα τῶν αἱρέσεων. Τό σημειώνει ὁ ἴδιος ὁ Χριστός: *«ὅτι οὐ δύνη βαστάσαι κακοῦς... καὶ ἐβάστασας διὰ τὸ ὄνομά μου, καὶ οὐ κεκοπίακας»*.³ Δηλαδή δέν μπόρεσες νά ἀντέξεις τούς κακοῦς, καί ἰδιαίτερος τούς αἵρετικούς· καί κράτησες τό ὄνομά

2. Ὅπως λέει ὁ Οἰκουμένιος (σ. 48), ὁ Χριστός, ὡς παντεπόπτης, παρατηρεῖ ὄχι μόνο τά προτερήματά μας, ἀλλά καί τά ἐλαττώματά μας: *«ὥσπερ, φησίν, οὐ λέληθέ με τὰ ἀγαθὰ σου τῶν πράξεων, οὕτως οὐδὲ ὅτι τήν ἀγάπην σου ἐνέκοψας»*.

3. Ἀποκ. 2, 2-3. *«Οὐ κεκοπίακας ἀντὶ τοῦ οὐκ ἀπεκαρτέρησας, οὐ προδέδωκας, οὐκ ἐλιποτάκτησας.»* (Αῤεθας, PG 106, 528CD)

μου, καί δέν ἀπόκαμες· δέν ἀπόκαμες κρατώντας τό ὄνομά μου. Αὐτό δείχνει ὅτι τό βάρος τοῦ ἐνδιαφέροντος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἐφέσου ἔπεσε ἐπάνω στό θέμα τῶν αἵρετικῶν, δηλαδή στόν ἀγώνα τόν ἀντιαιρετικό, καί παραμελήθηκε ἡ ἀγάπη πρὸς τόν Κύριο Ἰησοῦ.

Ἔχετε προσέξει, ἀγαπητοί μου, ὅτι πάρα πολλές φορές συμβαίνει στήν Ἐκκλησία μας αὐτό; Ἄν ρίξετε λίγο μιά ματιά γύρω σας, θά δεῖτε αὐτό τό σημεῖο, ὅτι δηλαδή στρέφουμε ὅλο τόν ἀγώνα μας, τήν προσπάθειά μας, ἐναντίον τῶν αἵρετικῶν· πολύν ἀγώνα κάνουμε! ἀλλά ἔχουμε ἀμελήσει κάποια ἄλλα πράγματα.

Γι' αὐτό, πολλές φορές, θά δεῖτε πιστούς ἀνθρώπους νά ἀγωνίζονται πάρα πολύ ἐναντίον τῶν αἵρετικῶν· ἡ δική τους ὁμως ζωὴ εἶναι παραμελημένη. Καί φοβᾶμαι μήπως καί ἐδῶ ἀνάμεσά μας εἴμαστε κάποιοι πού ἀγωνιζόμαστε ἐναντίον τοῦ κακοῦ, ἐναντίον τῆς αἱρέσεως, ἐναντίον τῆς κακοδοξίας, παρὰ ταῦτα ὁμως δέν ἔχουμε ἐμεῖς ἐπιμελημένη ζωή.

Αὐτό τό ἔχω προσέξει σέ πολλούς πιστούς μας, σέ πάρα πολλούς, σᾶς τό λέω εἰλικρινά, καί καλό θά εἶναι νά λάβουμε τά μέτρα μας ἰδιαιτέρως. Ἔρχεστε νά μοῦ ἀναγγεῖλετε μιά προσπάθειά σας ἐναντίον τῶν κακοδόξων, ἀλλά ἡ πνευματική σας ζωὴ δέν εἶναι καί τόσο προσηγμένη· ὑπάρχει μιά ἐπιπολαιότητα.

Δηλαδή πρέπει νά καταλάβουμε ὅτι ἡ ἀγάπη –γιὰ τήν ὁποία ὁ Κύριος λέει ὅτι ἐγκαταλείφθηκε (δέν ἔχεις τήν ἀγάπη σου τήν πρώτη λέει)– δέν πρέπει νά ἐξαντλεῖται στήν Ὁρθοδοξία μόνο, ἀλλά καί στήν Ὁρθοπραξία. Δέν πρέπει νά λέμε μόνο θά κυνηγᾶω τοὺς αἵρετικούς, ἀλλά καί πῶς ἐγὼ ἰδιαιτέρως ζῶ. Ἐδῶ δηλαδή πρέπει νά ὑπάρχει αὐτό πού ἔλειπε ἀπὸ τόν ἐπίσκο-

πο καί τήν Ἐκκλησία του στήν Ἐφεσο, αὐτή ἡ ἰδιαίτερη ἀγαπητική ἀνάβαση τῆς καρδιᾶς πρὸς τόν Θεό.

Γι' αὐτό πολλές φορές παρατηρεῖται ὅτι ἄνθρωποι μέ κάποια δραστηριότητα δέν ἔχουν αὐτές τίς πνευματικές ἀναβάσεις· καί, ἀντιστρόφως, ἄνθρωποι πού ἔχουν μία πνευματική ἀνάβαση τῆς καρδιᾶς δέν ἔχουν μία δραστηριότητα. Ὁ Κύριος ἐλέγχει καί τό ἓνα καί τό ἄλλο. Θά δοῦμε σέ ἄλλη ἐπιστολή νά ἐλέγχει ἀκριβῶς τό γιατί ἀφέθηκαν αἰρετικοί. Πρέπει νά γίνεται καί τό ἓνα καί τό ἄλλο. Δέν θά πρέπει νά ρίξουμε τό βάρος σέ ἓνα τομέα μόνο, ἀλλά θά πρέπει νά δοῦμε ὅλους τούς τομεῖς τῆς πνευματικῆς ζωῆς, καί νά ποῦμε: *θά δουλέψω ἐναντίον τῶν αἰρετικῶν, ἀλλά δέν θά ἀμελήσω καί τόν δικό μου πνευματικό καταρτισμό.* Δέν μπορούμε νά ἐξασφαλιστοῦμε καί νά λέμε *Ἀφοῦ πολεμάω τούς αἰρετικούς, αὐτό εἶναι ἓνα δείγμα ὅτι πηγαίνω καλά.* Ποιός σᾶς τό εἶπε, ἀγαπητοί μου, ὅτι αὐτό εἶναι δείγμα ὅτι πηγαίνουμε καλά; Ποιός σᾶς τό εἶπε; Νομίζετε ὅτι, μέ τό νά ὁμολογοῦμε Ὁρθοδοξία, αὐτό συνεπάγεται καί σωτηρία; Καί ἡ Ὁρθοπραξία ποῦ πηγαίνει;

Ἐκεῖνο τό «ἀλλά ἔχω κατὰ σοῦ», πού λέει ὁ Κύριος, ἀλλά ἔχω κάτι ἐναντίον σου, δείχνει τό παράπονό Του. Αὐτό εἶναι τό ἄφημα, ἡ ἐγκατάλειψη τῆς πρώτης ἀγάπης! Δηλαδή δέν ὑπάρχει πιά ὁ ἐνθουσιασμός, ἡ πύρωση τῆς καρδιᾶς, ἡ ἀφοσίωση, ἡ λατρεία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, αὐτά πού συμβαίνουν συνήθως στόν νεοπροσερχόμενο στήν πίστη.

Ἐχετε δεῖ ποτέ ἄνθρωπο πού πρωτομπαίνει στήν πίστη; Γνωρίζει τόν Χριστό, εἶναι ὅλος φωτιά, εἶναι

ὅλος ἐνθουσιασμό, ὅλος λατρεία πρὸς τὸν Χριστό! Τοῦ μιᾶς γιὰ τὸν Χριστό, καὶ δακρύζει καὶ κλαίει!... Εἶναι αὐτὰ τὰ δάκρυα τοῦ πρωτοερχόμενου στήν Ἑξομολόγηση. Πόσες φορές ἔχουμε ζήσει καὶ ἔχουμε εἰλικρινά πονέσει κι ἀγαπήσει ἀνθρώπους, πού τοὺς βλέπετε νὰ κλαῖνε στήν Ἑξομολόγηση, ὅταν δείχνουν μιά πραγματική μετάνοια... Εἶναι, μὲ ἄλλα λόγια, αὐτό τὸ πνεῦμα τῆς ὁλοκληρωτικῆς θυσίας πού ἐπικρατεῖ στήν ψυχή.

Ὅμως, ὅταν περάσει κάποιος καιρὸς καὶ χρονίσουμε στήν πίστη, τότε... Τότε κατακόρυφη πτώση στήν ἀγάπη! Τότε ἔχουμε ὡς ἀποτέλεσμα μιά ξηρή τυπολατρία. Τότε ἡ ζωὴ μας μπήκε σ' ἓνα καλούπι ρουτίνας. Καὶ δὲν ὑπάρχει πιὸ φοβερό πράγμα στήν πνευματική ζωὴ ἀπ' αὐτό πού λέμε *ρουτίνα*.

Πιστέψτε με, ἡ ρουτίνα εἶναι ὁ θάνατος τῆς πνευματικῆς ζωῆς! Καὶ ἂν μὲν ἡ ρουτίνα ὑπάρχει σ' ἄλλα πράγματα στὴ ζωὴ μας –πού δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ὑπάρχει οὔτε ἐκεῖ· οὔτε στό ἐπάγγελμα, οὔτε στίς σχέσεις μας μέ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, οὔτε πουθενά ἄλλου– πολὺ περισσότερο δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ὑπάρχει στήν πνευματική μας ζωὴ. Ἔστω κι ἂν πολλὰ ἀπ' αὐτὰ ἐπαναλαμβάνονται κάθε ἡμέρα μέ ἓναν προγραμματισμένο τρόπο, κάθε μέρα τὰ ἴδια πρόσωπα, οἱ ἴδιες κινήσεις, ὁ ἴδιος μονότονος τρόπος ζωῆς... ἔχουμε τὴν ὑποχρέωση νὰ βρίσκουμε τὸν τρόπο νὰ πολεμοῦμε πάντοτε τὴ ρουτίνα. Μπήκε ἡ ρουτίνα στὴ ζωὴ μας; αὐτὸ σημαίνει πὼς δηλώθηκε ὁ θάνατος τῆς ζωτικότητός μας.

Τὸ πῶς, τώρα, μποροῦμε νὰ βρίσκουμε τὸν τρόπο νὰ μὴν μπαίνει ποτὲ ἡ ρουτίνα στὴ ζωὴ μας, αὐτὸ εἶναι ἓνα θέμα πού καὶ διδάσκεται ἀλλὰ καὶ βρίσκεται ἀπὸ τὸν καθένα προσωπικά. Ὅταν βρίσκει κανεὶς πάντα

ένδιαφέρον σέ βάθος σ' ἐκεῖνο πού κάνει, τότε δέν πέφτει στή ρουτίνα, στήν ἀρρώστια τῆς ρουτίνας.

Ἐνα μικρό παράδειγμα θά σᾶς πῶ –ὄχι ὁλόκληρο– ἐνός ξένου ψυχιάτρου. Ἐνας λιθοξόος ἔλεγε ὅτι ἐνιωθε πολύ καλά μέ τή δουλειά του γιατί αἰσθανόταν πώς ἡ κάθε πέτρα πού χτυποῦσε γιά νά τήν λαξεύσει στό λατομεῖο ἔπαιρνε μιὰ ξεχωριστή μορφή. Καί μάλιστα ἔλεγε ὅτι αὐτό μοιάζει μέ τούς ἀνθρώπους, πού ὁ καθένας ἔχει τόν τύπο του, ἔχει τό πρόσωπό του, ἔχει τά χαρακτηριστικά του.

Ἄμα λοιπόν κανεῖς προσπαθεῖ πάντα νά βρῖσκει κάτι στόν ἄλλο, νά βρῖσκει στή δουλειά του πάντα κάτι καινούργιο –τό θέμα εἶναι νά ψάξουμε νά τό βροῦμε, νά μποροῦμε νά τό βλέπουμε αὐτό τό κάτι καινούργιο– τότε, πιστέψτε με, ἡ ρουτίνα ἔχει πεθάνει πιά· καί πεθαίνοντας ἡ ρουτίνα, θάλλει ἡ ζωή μας!

Αὐτό εἶναι σπουδαῖο θέμα στήν καθημερινή ζωή μας· ἀλλά εἶναι θέμα παμμέγιστο, ὅταν ὑπάρχει στήν πνευματική ζωή.

Ἄν κάθε μέρα πηγαίνω στήν ἐκκλησία, κάθε μέρα ἔχω τή θεία Λειτουργία, κάθε μέρα ἔχω τόν Ἑσπερινό, κάθε μέρα ἔχω τήν προσευχή μου, τήν μελέτη τῆς Ἀγίας Γραφῆς, ἔχω τά ἴδια πράγματα, κάθε μέρα τά ἴδια πρόσωπα τά καλημερίζω καί τά λοιπά, ἀλλά βρίσκω πάντα τόν τρόπο νά ἀνακαλύπτω αὐτό τό κάτι καινούργιο, τότε δέν θά ἔρθει νά ἐγκατασταθεῖ ποτέ μέσα στή ζωή μου ἡ ρουτίνα.

Προσέξτε πολύ τόν κίνδυνο τῆς ρουτίνας! Ὅταν πεῖ αὐτή, πέφτουμε σ' αὐτό πού σᾶς εἶπα προηγουμένως, στήν τυπολατρία.

Ἀλλοίμονό μας λοιπόν, ἂν ὑποτεθεῖ ὅτι ἀφήσαμε αὐτή τὴν *πρώτη μας ἀγάπη*, ἡ ὁποία εἶναι ζωή, εἶναι ποικιλία, εἶναι ἐνδιαφέρον, εἶναι ὅ,τι λέει ἡ λέξη *ζωή*! Ἄν τ' ἀφήσουμε αὐτό καί τό χάσουμε, τότε ἀλλοίμονό μας, καί σάν πρόσωπα καί σάν ἔθνος.

Πρέπει νά τό ὁμολογήσουμε, ἀγαπητοί μου, ὅτι ὡς ἔθνος ἔχουμε πέσει στήν τυπολατρία, καί μάλιστα σέ βαθμό πολύ ἀνησυχητικό. Τό βλέπει κανεῖς στή ζωή τῶν πιστῶν μας αὐτό· βλέπει ὅτι ἐξέλιπε τό Πνεῦμα, χάθηκε τό Πνεῦμα, ἔχει σβηστεῖ, παρὰ τὴν ἐντολή τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ «*τὸ Πνεῦμα μὴ σβέννυτε*»⁴, τό Πνεῦμα νά μὴ Τό σβήνετε.

Γι' αὐτό βλέπετε ὅτι ὁ ἐκκλησιασμός τῶν πιστῶν μας γίνεται χωρὶς κατανόηση καί ἐνδιαφέρον.

Ἡ νηστεία, σέ πάρα πολλούς, ἔχει χάσει τό νόημά της. Νομίζουν ὅτι πρέπει νά τὴν κρατήσουν μέ πολλή σχολαστικότητα γιὰ νά κοινωνήσουν· γιατί ἂν συμβεῖ νά μὴν ἔχουν κρατήσει τρεῖς ἡμέρες τό λάδι ἀλλὰ δύο ἢ δύομισι, τότε χάθηκαν! Ἔχασαν λοιπόν τό νόημα τῆς νηστείας· δέν τό ξέρουν, δέν τό καταλαβαίνουν.

Ἀκόμα, ἡ ἱερὴ Ἐξομολόγηση, αὐτό τό τόσο σπουδαῖο Μυστήριό, πού μᾶς ἀνανεώνει πραγματικά, μεταβλήθηκε σ' ἓνα καθῆκον. Πάρα πολλές φορές ἀκοῦμε ἀκόμα καί τὴ φράση: *Πῆγες νά πλύνεις τό πιάτο σου; Ἀσχημη φράση. Μάλιστα, δέν μοῦ ἀρέσει καθόλου, ἔτσι ὅπως τὴ λένε οἱ ἄνθρωποι. Ἔκανες τὰ καθήκοντά σου; Βλέπετε; ρουτίνα κι ἐδῶ· διότι τό καθῆκον εἶναι πάντα μία ρουτίνα.*

Ἀγαπητοί μου, τὴ λέξη *καθῆκον* δέν θά τὴ βρεῖτε

4. Α' Θεσ. 5, 19.

οὔτε μία φορά στήν Ἁγία Γραφή. Ἄν θέλετε, οὔτε καί στήν Πατερική φιλολογία. Στά Πατερικά συγγράμματα τή λέξη *καθῆκον* δέν θά τή βρεῖτε οὔτε μία φορά! Ἀντιθέτως, θά τή βρεῖτε κατά πλησμονήν στίς φιλοσοφικές ἠθικές, μάλιστα στή φιλοσοφική ἠθική τοῦ Καντίου, ἀπ' ὅπου ἔχουμε καί τά ἐγχειρίδια *Ἡθικῆς* τοῦ σχολείου, τοῦ παλαιοῦ Γυμνασίου, τοῦ Λυκείου θά λέγαμε σήμερα, πού μιλάει γιά τά λεγόμενα *καθήκοντα* καί *δικαιώματα*.

Ἀγαπητοί μου, τέτοια πράγματα εἶναι ἄγνωστα στόν λόγο τοῦ Θεοῦ. Καί μόνο ἡ λέξη *καθῆκον*, θυμίζει κάτι πού ἔρχεται νά ἐπιβληθεῖ, κάτι πού γιά νά γίνει πρέπει νά τό σπρώχνουμε!... Δέν ὑπάρχει τέτοιο θέμα γιά τόν Χριστιανό· δέν πρέπει νά ὑπάρχει.

Ἀκόμη, ἡ θεία Κοινωνία σέ πολλούς ἔχει μεταπέσει ἀπλῶς σέ μία συνήθεια, ἐνῶ στήν ἀρχή ἀποτελοῦσε ἀνάγκη.

Ἀλλά καί αὕτη ἀκόμη ὁλόκληρη ἡ πνευματική ζωή ἔμεινε χωρίς Πνεῦμα Ἅγιο! Πραγματικά, *τήν ἀγάπη μας τήν πρώτην ἀφήκαμεν!*

Καί συνεχίζει ὁ Κύριος στήν ἐπιστολή του: «*Μνημόνευε οὖν πόθεν πέπτωκας, καὶ μετανόησον καὶ τὰ πρῶτα ἔργα ποιήσον· εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι ταχὺ καὶ κινήσω τὴν λυχνίαν σου ἐκ τοῦ τόπου αὐτῆς, ἐὰν μὴ μετανοήσης.*»⁵.

Φαίνεται ὅτι εἶναι πάρα πολύ σπουδαῖο πράγμα αὕτη ἡ ἀγάπη πρὸς τόν Ἰησοῦ Χριστό. Σπουδαῖο! Ἀλλά μόνο σπουδαῖο; Εἶναι ἡ ζωή μας, ἀγαπητοί μου! Γιά νά ἀπειλεῖ μέ τόσο βαρειά τιμωρία, ὅτι θά μετακινήσει

5. Ἀποκ. 2, 5.

τὴν λυχνίαν –θά δοῦμε τί σημαίνει αὐτό–, καταλαβαίνουμε, ἀγαπητοί μου, ὅτι αὐτό εἶναι φοβερό! Ὡς τό προσέξουμε.⁶

Αὐτὴν τὴ στιγμή εἶναι ἀνάγκη νά κάνουμε μία αὐτοκριτική. Εἶναι σπουδαιότατη ἡ αὐτοκριτική. Ὅταν λέει ὁ Κύριος «*μνημόνευε οὖν πόθεν πέπτωκας*», θυμήσου λοιπόν ἀπὸ ποῦ ἔχεις πέσει, αὐτό σημαίνει ὅτι ὁ Κύριος μᾶς κάνει ἓνα προσκλητήριο αὐτοκριτικῆς. Ἐπίσης σημαίνει ὅτι ἐμεῖς δέν βρεθήκαμε στὴν ἀνάγκη, δυστυχῶς, νά κάνουμε ἀπὸ μόνοι μας αὐτὴν τὴν αὐτοκριτική, καὶ ἔτσι ἔρχεται ὁ ἴδιος νά ὑπενθυμίσει καὶ νά ἀπειλήσει, ὅπως τότε ἐκείνους μὲ ἐκείνη τὴν ἐπιστολή, καὶ ἐμᾶς σήμερα μέ τὴν ἀκρόαση τῆς ἴδιας ἐπιστολῆς. Γιατί, τί νομίζετε; ὁ ἄγγελος, ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ἐφέσου ἄκουσε τὴν ἴδια τὴ φωνή τοῦ Χριστοῦ; Ὁχι· τὴν φωνή τοῦ Χριστοῦ τὴν ἄκουσε μόνο ὁ Ἰωάννης· ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ἐφέσου μόνο διάβασε αὐτό πού διαβάζουμε καὶ ἐμεῖς σήμερα κατὰ λέξη.

Πολλές φορές ὁ Κύριος ἔρχεται νά μᾶς τό ὑπενθυμίσει αὐτό καὶ μέ ἓνα... *χαστουκάκι*! μέ ἓνα μαστίγιο! μέ κάτι πού μᾶς συγκλονίζει πολλές φορές.⁷ Ἔρχεται νά μᾶς θυμίσει *πόθεν πεπτώκαμεν*, ἀπὸ ποῦ πέσαμε·

6. Κάνει ἐντύπωση ὅτι στὴν Γραφή ὁ Θεός παρουσιάζεται ὡς *ζηλωτής*, *ζηλότυπος*! Βλ. Δευτ. 20,5. Ἔξοδ. 34,14. Ναούμ 1,2. Ματθ. 10,37. Ὁ ἱερ. Χρυσόστομος λέει ὅτι ὅταν ὁ Θεός ὁμιλεῖ περὶ ζήλου, «*τὴν ἄφατον αὐτοῦ φιλοστοργίαν ἐρμηνεύσαι βουλόμενος, τούτῳ πολλάκις ἀποκέχρηται τῷ ὀνόματι*» (ΕΠΕ 29,408). Βλ. καὶ Θεοδωρήτου Κύρου, *Τί τὸ ὁ Θεὸς ζηλωτής ἐστι*; «*Ἀγάπης τοίνυν ὁ ζήλος δηλωτικός*.» (PG 80, 264C).

7. Βλ. Παρ. Σολ. 3, 12. Ἐβρ. 12, 1-12. Ἀγ. Παϊσίου Ἀγιορείτου, Λόγοι Δ', *Οἱ δοκιμασίαι στὴν ζωὴ μας*, ἐκδ. Ἱερ. Ἡσυχαστηρίου Εὐαγγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, Σουρωτῆ 2002, σσ. 191-250.

πού σημαίνει ότι κάποτε ήμασταν σέ κάποιο ύψος, και πέσαμε. Έτσι, έχουμε τήν ανάγκη νά αναθεωρήσουμε, νά δοῦμε τί ήμασταν πρώτα καί τί εἴμαστε σήμερα, δηλαδή νά κάνουμε αυτοκριτική.

Ἡ μόνη ὁδός σωτηρίας, ὅπως τονίζει ἐδῶ ὁ Κύριος, εἶναι ἡ ἐπιστροφή μας, εἶναι ἡ μετάνοια, γιατί λέει «καί μετανόησον». Ἀπόδειξη δέ τῆς μετανοίας εἶναι ἡ ἐπαναφορά μας στά πρώτα ἔργα, γιατί λέει «καί μετανόησον καί τὰ πρώτα ἔργα ποιήσον», νά κάνεις τά πρώτα ἔργα, αὐτά πού ἔκανες καί πρώτα.⁸

Πρέπει νά πῶ ὅτι ἐάν χρονίσει αὐτή ἡ κατάσταση τῆς πώσεως, γίνεται πάρα πολύ ἐπικίνδυνη, διότι ἐπέρχεται μία πνευματική ἀναισθησία, ἀπό τήν ὁποία, ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ της, δύσκολα συνέρχεται ὁ ἄνθρωπος.⁹

Ἐδῶ θά σᾶς πῶ κάτι. Ὅταν διάβαζα καί ἔγραφα αὐτά πού τώρα σᾶς λέω, ρωτοῦσα τόν ἑαυτό μου: *Μήπως ἔχω πνευματική ἀναισθησία;* Ἀγαπητοί μου, δέν

8. «Τὰ πρώτα, φάσκων, ἔργα ποιήσον ἐν δικαιοσύνῃ. Οὐ γάρ με λανθάνει, φησίν, οὔτε τὰ πρώτά σου τῶν πράξεων ἀγαθά, οὔτε ὅτι τήν εἰς τοὺς δεομένους ἀγάπην ἐνέκοψας. Ἐπάνελθε οὖν διδαχθεὶς παρὰ ἐμοῦ ὅτι ἐνέλειπας.» (Ἀρέθας, PG 106, 529A).

9. Ὁ ἅγ. Θεοφάνης ὁ Ἑγκλειστος γράφει σχετικά τά ἑξῆς: Σᾶς ἀνησυχεῖ καί σᾶς θλίβει ἡ ἀναισθησία τῆς ψυχῆς σας, ἡ ἀναλγησία καί σκληρότητα τῆς καρδιᾶς σας. Ἡ κατάσταση αὐτή ἔχει πολλές αἰτίες, διαφορετικές σέ κάθε ἄνθρωπο. Ἡ κύρια αἰτία της ὁμως εἶναι ἡ μακροχρόνια ἀμέλεια καί ἀσθένεια τῆς ψυχῆς. Ἡ ἀναισθησία αὐξάνεται μέ τήν πολυκαιρινή δουλεία στά πάθη καί παγιώνεται μέ τήν κακή συνήθεια. Γιά νά θεραπευθεῖτε, λοιπόν, πρέπει νά ἐπιστρατεύσετε ὅλες σας τίς δυνάμεις μέ ἄκαμπτη θεληματικότητα, ὥστε νά ζωογονηθεῖ καί ἐνεργοποιηθεῖ πάλι ἡ νεκρωμένη πνευματική σας αἴσθηση. (Ὁ δρόμος τῆς ζωῆς, Γράμμα-τα σέ μία ψυχή, Ἰ. Μ. Παρακλήτου, 2006). Πρβλ. Ἐβρ. 6, 4-6.

μποροῦμε εὐκόλα νά τό δοῦμε αὐτό. Εἶναι σάν νά κάναμε σέ κάποιον τοπική ἔνεση γιά νά τοῦ κάνουμε μία ἐπέμβαση χειρουργική, καί τόν τσιμπᾶμε ἐκεῖ καί τόν τσιγκλᾶμε, καί τόν ρωτᾶμε ἂν ἔχει αἴσθηση, κι ἐκεῖνος μᾶς λέει *ὄχι*. Ὑἑ, πῶς νά ἔχει αἴσθηση, ἀφοῦ ἐκεῖνο τό μέρος εἶναι ἀναισθητο; Μά ἐμεῖς ἐπιφέραμε τήν ἀναισθησία αὐτή γιά νά κάνουμε τήν ἐγχείρηση. Δέν καταλαβαίνει τίποτα. Ὑἑτσι κι ἐγώ· πῶς μπορῶ νά ξέρω ἂν ἔχω ἀναισθησία, ὄντας ἀναισθητος;

Ἀν διαβάσετε ἕναν λόγο τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῆς Κλίμακος πού μιλάει γιά τήν ἀναισθησία, ἀγαπητοί μου, θά τρομάξετε!¹⁰ Σᾶς τό λέω ὅτι ὅλοι μας, συλλήβδην, αὐτήν τή στιγμή, εἴμαστε σέ μία κατάσταση πνευματικῆς ἀναισθησίας ποικίλου βαθμοῦ· ὅλοι μας! Λυπᾶμαι πού τό λέω· ὅμως εἶναι ἀλήθεια.

Καί τότε ἔρχεται ἡ τιμωρία: *«εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι ταχὺ καὶ κινήσω τὴν λυχνίαν σου ἐκ τοῦ τόπου αὐτῆς»*¹¹, διαφορετικά ἔρχομαι σ' ἐσένα γρήγορα καί θά μετακινήσω τὴ λυχνία σου ἀπὸ τὴ θέση της.

Θά θυμόσαστε πού εἶπαμε ὅτι ἐκεῖνες οἱ ἑπτὰ λυχνίες ἦταν ἔτσι τοποθετημένες, ὥστε ὁ δοξασμένος Ἰησοῦς, ὁ πέραν τῆς Ἱστορίας Ἰησοῦς, ὁ ἱστορικός καί ταυτοχρόνως ὁ ὑπέρ-ἱστορικός Ἰησοῦς, νά κινεῖται μετὰξὺ αὐτῶν τῶν λυχνιῶν. Οἱ λυχνίες, ὅπως σᾶς ἔλεγα, εἶναι κηροπήγια, μέ λαμπάδες πού καίουν, καί κινεῖται ἀνάμεσα σ' αὐτές ὁ Κύριος. Ὅταν ὁ Κύριος λέει *«κινήσω»*, θέλει νά πεῖ ὅτι θά πάρει τό κηροπήγιο καί θά τό

10. Ἀγ. Ἰωάννου Σιναΐτου, *Κλίμαξ*, Λόγος ΙΖ', ἔκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Παρακλήτου, Ὁρωπὸς Ἀττικῆς 1978, σσ. 223-226.

11. *Ἀποκ.* 2, 5.

πάει πió πέρα. Αυτό θά πεῖ θά μετακινήσω τήν λυχνία σου.

Τί εἶναι ὅμως αὐτή ἡ μετακίνηση τῆς λυχνίας;

Ὅπως λέει ὁ ἅγιος Ἀνδρέας Καισαρείας, εἶναι «ἡ τῆς θείας χάριτος γύμνωσις», τό νά απογυμνωθεῖς ἀπό τή χάρη τοῦ Θεοῦ.

Δέν ξέρω, ἀγαπητοί μου, ἄν ἔχω απογυμνωθεῖ ἀπό τή χάρη τοῦ Θεοῦ. Αυτό τό βλέπουν οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι. Ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος δέν μπορεῖ εὐκόλα νά τό δεῖ. Κάποτε μπορεῖ νά τό δεῖ, κάποτε ὅμως ὄχι.¹²

Ἄλλά τί σημαίνει ἀπογυμνώνομαι ἀπό τή χάρη τοῦ Θεοῦ εἶναι φοβερό... πολύ φοβερό! Νά μήν τό δώσει ποτέ ὁ Θεός αὐτό! Δέν ξέρω ἄν ἔχετε δεῖ ἄλλους ἀνθρώπους, κληρικούς καί λαϊκούς, νά ἀπογυμνώνονται ἀπό τή χάρη τοῦ Θεοῦ... ὁ Θεός νά αἶρει τή χάρη Του καί νά μήν τή δίνει στούς ἀνθρώπους αὐτούς! Καί νά βλέπετε ἔπειτα τούς ἀνθρώπους αὐτούς νά κινοῦνται

12. Στά ἔργα τῶν Πατέρων αὐτή ἡ κατάσταση εἶναι γνωστή ὡς ὑποστολή, ἄρση, ἐγκατάλειψη, Θεοεγκατάλειψη κ.ἄ.. Πρόκειται γιά τό ἴδιο πράγμα, πού γίνεται ὅμως γιά διαφόρους λόγους. Συγκεκριμένα, ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής λέει: «Τέσσαρες εἰσι γενικοὶ ἐγκαταλείψεως τρόποι· ἡ μὲν, οἰκονομική, ὡς ἐπὶ τοῦ Κυρίου· ἵνα διὰ τῆς δοκούσης ἐγκαταλείψεως, οἱ ἐγκαταλειμμένοι σωθῶσιν. ἡ δέ, πρὸς δοκιμήν, ὡς ἐπὶ τοῦ Ἰωβ καὶ Ἰωσήφ· ἵνα ὁ μὲν, ἀνδρείας· ὁ δέ, σωφροσύνης στήλαι ἀναφανῶσιν. Ἡ δέ, πρὸς παιδείνυσιν πνευματικὴν, ὡς ἐπὶ τοῦ Ἀποστόλου, ἵνα ταπεινοφρονῶν, τὴν ὑπερβολὴν φυλάξῃ τῆς χάριτος. Ἡ δὲ κατὰ ἀποστροφὴν, ὡς ἐπὶ τῶν Ἰουδαίων, ἵνα κολαζόμενοι πρὸς μετάνοιαν κατακαμφθῶσι. Σωτήριοι δὲ πάντες οἱ τρόποι ὑπάρχουσι, καὶ τῆς θείας ἀγαθότητος καὶ φιλάνθρωπίας ἀνάμεστοι.» (Φιλοκαλία, τόμ. Β', ἐκδ. Ἀλ. & Εὐαγ. Παπαδημητρίου, Ἀθῆναι 1957, σ. 51).

χωρίς χάρη Θεοῦ... Νά σᾶς κάνω τήν περιγραφή; Πῶς νά τήν κάνω; ἄδυνατῶ. Ἐνα μόνο σᾶς λέω, ὅτι αὐτή εἶναι μιὰ κατάσταση ἄξια πολλῶν-πολλῶν δακρύων!

Καί συνεχίζει ὁ ἅγιος Ἀνδρέας Καισαρείας καί λέει: «δι' ἧς γυμνώσεως ἐν σάλῳ καὶ κλύδωνι ὑπὸ τῶν τῆς πονηρίας πνευμάτων καὶ τῶν ὑπουργούντων αὐτοῖς πονηρῶν ἀνθρώπων καθίσταται»¹³. Ὅταν δηλαδή φύγει ἡ χάρη τοῦ Θεοῦ, ὅταν ἀπογυμνωθεῖ ὁ ἄνθρωπος ἀπό τῆ χάρη τοῦ Θεοῦ, τότε εἰσορμοῦν οἱ δαίμονες καί τά ὄργανά τους –οἱ πονηροὶ ἄνθρωποι– καί τότε δημιουργοῦν μιὰ ἀλλοπρόσαλλη κατάσταση μέσα σέ αὐτόν τόν ἄνθρωπο, ἢ σέ σύνολο τῶν ἀνθρώπων.¹⁴

Στήν ἐποχή μας ἔχουμε βεβαίως σπουδαίους ἀνθρώπους, καί κληρικούς καί λαϊκοὺς, πολύ σπουδαίους ἀνθρώπους, ἀληθινὰ ἁγίους! ἔχουμε ὅμως καί καταστάσεις, λαϊκῶν καί κληρικῶν, πού εἶναι πολλῶν δακρύων καί θρήνων ἄξιες! Κάποτε μπορεῖ νά ἀποτελοῦν

13. PG 106, 233B.

14. Βλ. Λουκᾶ 11, 24-26. Ματθ. 12, 31. Μάρκ. 3, 28-29. Ἐβρ. 6, 4-6. «Πολλοὶ μὲν... τὴν εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα βλασφημίαν λέγοντες, ὅταν οἱ καταξιωθέντες ἐν τῷ βαπτίσματι τῆς δωρεᾶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος παλινδρομήσωσιν εἰς τὸ ἁμαρτάνειν. Διὰ τοῦτο γὰρ μηδὲ ἄφεσιν αὐτοῖς λήψεσθαι φασὶ· καθὰ καὶ ὁ Παῦλος ἐν τῇ Πρὸς Ἑβραίους λέγει· Ἀδύνατον γὰρ τοὺς ἅπαξ φωτισθέντας, γευσσαμένους τε τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπουρανίου, καὶ μετόχους γεννηθέντας Πνεύματος Ἁγίου, καὶ καλὸν γευσσαμένους Θεοῦ ῥῆμα, δυνάμεις τε μέλλοντος αἰῶνος, καὶ παραπεσόντας, πάλιν ἀνακαινίζειν εἰς μετάνοιαν, ἀνασταυροῦντας ἑαυτοῖς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ παραδειγματίζοντας.» (Μέγας Ἀθανάσιος, PG 26, 649C). «Εἰ δὲ μετὰ τὸ λαβεῖν τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, τῶν προτέρων αὐτῆς ἐπιλαβόμεθα νεκρῶν ἔργων, καὶ ὥς κύων ἐπὶ τὸν ἴδιον ἔμετον ἐπιστρέψομεν, συμβήσεται ἡμῖν τὸ ὑπὸ τοῦ Κυρίου εἰρημένον.» (Ἁγ. Ἰωάννης Δαμασκηνός, PG 96, 949C).

καί ὁμάδες οἱ ἄνθρωποι αὐτοί· καί λέει κανεῖς: *Τί γίνεται σ' αὐτούς τούς ἀνθρώπους;* Μπαίνουν οἱ δαίμονες καί οἱ πονηροί ἄνθρωποι, καί χορεύουν!... χορεύουν πραγματικά! Εἶναι φρικτό νά βλέπεις τούς δαίμονες νά χορεύουν μέσα στή ζωή ἀνθρώπων πού ἀπογυμνώθηκαν ἀπό τή χάρη τοῦ Θεοῦ!

Ἀγαπητοί, αὐτά πού σᾶς λέω, πρῶτα στόν ἑαυτό μου τά λέω καί μετά σ' ἐσᾶς. Τά λέω γιά νά τά ἐπισημαίνουμε καί νά ἀγρυπνοῦμε, ὥστε νά μή φτάσουμε σ' αὐτό τό κατάντημα, γιατί πραγματικά πρόκειται περὶ καταντήματος!

Ἀλλά *μετακίνηση τῆς λυχνίας*, ὅσο τουλάχιστον ἱστορικῶς ἀποδείχθηκε, εἶναι ἐπίσης καί ἡ ἐξαφάνιση μιᾶς τοπικῆς Ἐκκλησίας. Αὐτό συνέβη δυστυχῶς ὕστερα ἀπό χίλια ἐννιακόσια χρόνια, ἀγαπητοί μου, στίς ἐπτά αὐτές ἱστορικές Ἐκκλησίες τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, πού ξεριζώθηκαν ὁριστικά, *μέχρι τερμάτων αἰῶνος*, ἀπό τόν χῶρο τόν δικό τους τό 1922. Ὅλες αὐτές οἱ Ἐκκλησίες τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐξαφανίστηκαν πλέον, καί δέν ὑπάρχουν! Ποῦ εἶναι ἡ Ἐκκλησία τῆς Σμύρνης; Ποῦ εἶναι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἐφέσου; τῶν Θυατείρων; Ποῦ εἶναι αὐτές οἱ ὠραῖες Ἐκκλησίες, πού ἀνθοῦσαν τήν ἐποχή πού ἰδρύθηκαν; Δέν ὑπάρχει καμμία. Αὐτή ἡ ἀπειλή, *Πρόσεξε· ἀλλιῶτικα θά σοῦ μετακινήσω τήν λυχνία*, ἤδη πραγματοποιήθηκε.

Ἐξ ἄλλου αὐτά ὅλα πού λέει ἐδῶ ὁ Κύριος κινεῖται μέσα σ' ὁλόκληρο τόν χρόνο τῆς Ἐκκλησίας. Καί ὁ χρόνος τῆς Ἐκκλησίας –νά τό θυμᾶστε αὐτό, παρακαλῶ– εἶναι ὁ μεταξὺ τῶν δύο Παρουσιῶν τοῦ Χριστοῦ, τῆς Α' καί τῆς Β' Παρουσίας. Αὐτός ὁ χρόνος εἶναι *τά χίλια χρόνια* τῆς Ἀποκαλύψεως, ἡ *χιλιετής βασιλεία*

τοῦ Χριστοῦ. Εἶναι ὁ χρόνος, ξαναλέω, ὁ μεταξύ τῶν δύο Παρουσιῶν τοῦ Χριστοῦ.

Γιατί *χίλια*; (Μέ τήν εὐκαιρία σᾶς τό λέω· γιατί θά ἀργήσουμε νά φθάσουμε ἐκεῖ· ἴσως τοῦ χρόνου.) Διότι ὁ ἀριθμός *χίλια* εἶναι ἀριθμός πού δέν θέλει νά δώσει ἀκριβή πληροφορία, ἐπειδή ἡ Β΄ τοῦ Χριστοῦ Παρουσία εἶναι μυστική, ἄγνωστη· δέν ξέρουμε πότε θά ἔρθει ὁ Χριστός. Καί ἔτσι, μέ τόν συμβολικό αὐτόν ἀριθμό *χίλια*, πού δείχνει μεγάλο χρονικό διάστημα, χωρίς νά προδοθεῖ οὕτως εἰπεῖν τό πότε θά ἔρθει ὁ Χριστός γιά δεύτερη φορά, δηλώνεται ὁ χρόνος τῆς Ἐκκλησίας.

Ὅπως: *δέκα παρθένοι*.¹⁵ Βλέπετε; *δέκα, χίλια. Δέκα παρθένοι*, οἱ *πέντε μωρές*, οἱ *πέντε φρόνιμες*. Γιατί; Γιά νά μή βγάλουμε ποσοστά· νά μή ποῦμε πόσοι εἶναι οἱ συνετοί Χριστιανοί καί πόσοι εἶναι οἱ ἀσύνετοι. Βάζει *πέντε* σύν *πέντε* ἴσον *δέκα*, γιά νά μή βγάλει κανεῖς συμπεράσματα. Νά μήν πεῖ: Ἄραγε νά *εἶναι* τόσοι τοῖς *ἐκατό*; *Ἑβδομήντα τοῖς ἐκατό*; *ὀγδόντα τοῖς ἐκατό*; *δέκα τοῖς ἐκατό*; *Πόσοι*; Σοῦ λέει *πέντε* καί *πέντε* ἴσον *δέκα*, γιά νά μή βγάλεις συμπεράσματα· εἶναι συμβολικοί ἀριθμοί.

Οἱ Χιλιαστές ὁμως παίρνουν τόν ἀριθμό *χίλια* κατά γράμμα, καί φθάνουν στή γνωστή αἵρεση. Ἀλλά θά μιλήσουμε ὅταν ἔλθει ἡ ὥρα ἐκείνη στό σημεῖο αὐτό. Τώρα μόνο τοῦτο· ὅτι αὐτά πραγματοποιοῦνται μέσα σ' αὐτόν τόν χρόνο τῆς Ἐκκλησίας.

Βλέπουμε λοιπόν ὅτι ὕστερα ἀπό *χίλια* ἐννιακόσια χρόνια, τό 1922, ξεριζώθηκαν αὐτές οἱ ἐπτὰ ἱστορικές Ἐκκλησίες τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

15. Βλ. *Ματθ.* 25, 1-13.

Ἐπάρχει ὅμως καί μία τρίτη μετακίνηση τῆς *λυχνίας*, κατὰ τὴν ὁποία μία Ἐκκλησία δέν χάνει τὸν τόπο της, παραμένει σ' αὐτόν, χάνει ὅμως τὴν Ὁρθοδοξία της καί τὴν Ὁρθοπραξία της. Καί αὐτό πρέπει νά σᾶς πῶ ὅτι ἱστορικῶς συνέβη.

Μπορεῖτε νά μοῦ πεῖτε ποῦ εἶναι οἱ ἀνθοῦσες Ἐκκλησίες τῆς Βόρειας Ἀφρικῆς; Ποῦ εἶναι; Δέν ὑπάρχει οὔτε μία! Οἱ ἀνθοῦσες Ἐκκλησίες τῆς Βόρειας Ἀφρικῆς, χάριν τῶν ὁποίων ἔγραψε ὁ Μάρκος τό εὐαγγέλιό του –ὁ ἀπόστολος Πέτρος διὰ τοῦ Μάρκου– ποῦ εἶναι; Ἦρθε ἡ λαίλαπα τοῦ Μωαμεθανισμοῦ, μέ τίς ὁρδές τῶν Ἀράβων, καί οἱ Ἐκκλησίες αὐτές σαρώθηκαν. Τοπικῶς δέν μετακινήθηκαν, νά πᾶνε κάπου ἄλλου· ἔχασαν ὅμως ὅ,τι εἶχαν. Τελείωσε, πάει, τό ἔχασαν!

Δέν ὑπάρχουν ἐπίσης ἄλλες Ἐκκλησίες Ὁρθόδοξες ποῦ ἔχασαν τὴν Ὁρθοδοξία τους; Τότε πῶς ἔχουμε τὴν Κοπτική Ἐκκλησία, τὴν Ἀρμενική Ἐκκλησία, ποῦ ἔχασαν τὴν Ὁρθοδοξία τους; Ἀλλά καί στή Δύση ἡ Ἐκκλησία τί ἔγινε; Οἱ Προτεστάντες τί εἶναι; ἡ Ρώμη τί εἶναι; Τό νά βρίσκεσαι στόν τόπο, καί νά χάνεις τὴν Ὁρθοδοξία σου καί τὴν Ὁρθοπραξία σου, νομίζω πῶς, ἀπό τίς τρεῖς μετακινήσεις τῆς *λυχνίας* ποῦ σᾶς ἀνέφερα, εἶναι ἡ χειρότερη μετακίνηση.

Καί θά πρέπει νά σᾶς πῶ καί κάτι ἀκόμη, ὡς πρὸς τό τελευταῖο αὐτό, ὅσο καί ἂν φαίνεται φοβερό. Μὴ νομίζετε... ὅπως τὰ πράγματα μποροῦν νά δείξουν, ἢ τουλάχιστον δείχνουν –ἄλλωστε ἔχουμε καί ἱστορικά προηγούμενα– δέν ἀποκλείεται νά μετακινήθῃ κάποτε καί ἡ *λυχνία* τῆς τοπικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, ποῦ λέγεται Ἑλληνική Ἐκκλησία! Καί ὅταν λέμε νά μετακινήθῃ, ἐννοοῦμε νά χάσει τὴν Ὁρθοδοξία της καί τὴν

Ὁρθοπραξία της. Γιατί πρέπει νά σᾶς πῶ ὅτι βάλαμε σκοπό ὅλοι νά ἀλλοιώσουμε τόν χαρακτήρα τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας μας, κληρος καί λαός!

Βέβαια, ὅταν λέω ὅλοι, δέν κυριολεκτῶ· γιατί, δόξα τῷ Θεῷ, ὑπάρχουν ἄνθρωποι, κληρικοί καί λαϊκοί, πού ἀγωνίζονται μέ τά δόντια γιά νά κρατήσουν τήν ταυτότητα τῆς Ὁρθοδοξίας καί τῆς Ὁρθοπραξίας, δηλαδή τῆς ὁρθόδοξης πνευματικότητος. Καί δέν εἶναι μικρό πράγμα, ἀγαπητοί μου, ἡ ὁρθόδοξη πνευματικότητα. Ὅταν ὁ ἄλλος σου λέει *Καί τί εἶναι ἡ νηστεία;* καί μάλιστα τήν καταργεῖ καί ἐπισήμως, αὐτό σημαίνει ἀλλοίωση τῆς ὁρθόδοξης πνευματικότητος. Δέν εἶναι καθόλου μικρῆς σημασίας αὐτό.

Φοβᾶμαι λοιπόν, ὅπως βαλθήκαμε νά ἀλλοιώσουμε τό ὁρθόδοξο πνεῦμα, φρόνημα, πίστη, καί τό ὁρθόδοξο βίωμα, φοβᾶμαι μήπως κάποτε ἔλθουν ἀπό τήν κεντρική Ἀφρική Μαῦροι νά κηρύξουν, ὡς Ὁρθόδοξοι ἱεραπόστολοι, τήν Ὁρθοδοξία στήν Ἑλλάδα! Φοβᾶμαι πάρα πολύ μήπως ἐφαρμοστεῖ ἐκεῖνο πού εἶχε πεῖ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής στούς Ἑβραίους: ὁ Θεός εἶναι δυνατός ἀπό τίς πέτρες νά ἐγείρει παιδιά, καί μή λέτε "εἴμαστε παιδιά τοῦ Ἀβραάμ", γιατί μπορεῖ ἐσᾶς μέν νά σᾶς ἀποδοκιμάσει, ἀπό τίς πέτρες ὅμως νά ἐγείρει τέκνα στόν Ἀβραάμ.¹⁶

Δηλαδή, μέ ἄλλα λόγια, μή καυχώμαστε καί λέμε Ἐμεῖς, πού τό Εὐαγγέλιο γράφηκε ἐλληνικά, πού ἐδῶ κήρυξαν οἱ Ἀπόστολοι, πού ἐδῶ τοῦτο, ἐδῶ ἐκεῖνο... πού ἰδρύθηκαν σπουδαῖες Ἐκκλησίες, πού ὅλες οἱ Ἐκκλησίες ἐλληνικές ἦταν, εἴτε στή Μικρά Ἀσία εἴτε

16. Ματθ. 3, 9. Λουκᾶ 3, 8.

στήν ἡπειρωτική Ἑλλάδα καί ἄλλοι, σέ ἑλληνικές πόλεις, στήν Ἀντιόχεια, Ἐφεσο, Σμύρνη, Θεσσαλονίκη, Κόρινθο... Μήν ἀμφιβάλλετε· εἶναι δυνατός ὁ Θεός νά ἐγείρει Ὁρθοδόξους ἱεραποστόλους ἀπό τοὺς Ἀφρικανούς, καί νά ἔρθουν ἐδῶ νά μᾶς κηρύξουν Ὁρθοδοξία καί Ὁρθοπραξία!¹⁷

Αὐτά ὅλα, ἀγαπητοί μου, σημαίνουν οἱ λόγοι τοῦ Κυρίου, Πρόσεξε· ἐάν δέν μετανοήσεις, θά σοῦ μετακινήσω τήν λυχνία! Καί εἶδατε τί χρονική πίστωση δίνει στίς Ἐκκλησίες Του ὁ Χριστός, πού κινεῖται ἄνετα μέσα στοὺς αἰῶνες, γιατί εἶναι ὁ αἰώνιος Θεός!

«Ἀλλὰ τοῦτο ἔχεις, ὅτι μισεῖς τὰ ἔργα τῶν Νικολαιτῶν, ἃ καγὼ μισῶ.»¹⁸ Βλέπετε; ἐφαρμόζεται ἡ ἴδια παιδαγωγική μέθοδος πού σᾶς εἶπα προηγουμένως.

Σκληρά μίλησε ὁ Χριστός στόν ἐπίσκοπο τῆς Ἐφέσου. Τώρα ὅμως, γιά νά μήν ὀδηγηθεῖ σέ ἀπογοήτευση καί λιποψυχήσει καί πεῖ χάθηκα... ἔρχεται νά τόν βοηθήσει λίγο, νά τόν στηρίξει· «Ἀλλὰ τοῦτο ἔχεις»· ἀλλά ἔχεις αὐτό τό καλό. Αὐτό ὅμως τό καλό πού θά σοῦ πῶ δέν ἀναιρεῖ τό κακό πού ἔχεις· ἀλλά ἀπλῶς, κατά δικαιοσύνην καί κατά παιδαγωγίαν, σοῦ λέω ὅτι ἔχεις καί αὐτό τό καλό. Φρόντισε ὅμως νά διορθώσεις ἐκεῖνο πού σοῦ εἶπα, γιατί αὐτό πού εἶπα θά γίνε· θά σοῦ μετακινήσω τήν λυχνία! Πρόσεξε! Λοιπόν, ἔχεις ἓνα καλό· ὅτι μισεῖς τὰ ἔργα τῶν Νικολαιτῶν, τὰ ὅποια καί ἐγὼ μισῶ.

Ἄλλὰ τί σημαίνει μισεῖς τὰ ἔργα τῶν Νικολαιτῶν;

17. Βλ. Ματθ. 8, 11, 19, 30, 21, 40-43. Λουκᾶ 13, 30. Ὡσηέ 1, 3-9. 2, 1-3. Ρωμ. 9, 1-33. Πρβλ. Ἰωάν. 3, 8. Α΄ Κορ. 9, 27. κ.ἄ.

18. Ἀποκ. 2, 6.

Ποιοί ἦταν αὐτοί οἱ *Νικολαῖτες*;

Οἱ Νικολαῖτες, ἀγαπητοί μου, –γιά τούς ὁποίους θά μιλήσουμε καί πάλι πιά κάτω, πρῶτα ὁ Θεός– ἦταν αἰρετικοί γνωστικίζοντες. Πολλά πράγματα γι' αὐτούς δέν ξέρουμε· αὐτό ὅμως πού ξέρουμε εἶναι ὅτι ἦταν αἰρετικοί γνωστικῆς χροιάς.¹⁹

Οἱ Γνωστικοί εἶχαν ἐμφανιστεῖ τόν 3ο αἰῶνα π.Χ. καί ἔδρασαν μέχρι τόν 3ο αἰῶνα μ.Χ.. Ἀλλά ὁ Γνωστικισμός δέν πέθανε, ἀγαπητοί μου, δέν ἐξαφανίστηκε· ὑπάρχει, καί θά ὑπάρχει μέχρι πού νά τελειώσει ἡ Ἱστορία! Καί δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ τό ἀνακάτεμα

19. Ὁ ἅγιος Εἰρηναῖος ἀναφέρει πώς ἦταν ὁπαδοί τοῦ Νικολάου, ἑνός τῶν ἑπτὰ Διακόνων πού ὁρίστηκαν ἀπό τούς Ἀποστόλους νά διακονοῦν τήν Ἐκκλησία, καί συγγένευαν μέ τόν Κήρινθο (*Ελεγχος I*, 26, 3, PG 7, 687A). Τήν ἴδια ἄποψη ἔχει καί ὁ Τερτυλλιανός (*De praescriptione haereticorum*, 46, PL 2, 63A), ὅπως καί ὁ ἅγ. Ἰππόλυτος Ρώμης: «Πολλῆς δὲ αὐτοῖς συστάσεως κακῶν αἴτιος γεγένηται Νικόλαος, εἷς τῶν ἑπτὰ εἰς διακονίαν ὑπὸ τῶν ἀποστόλων κατασταθείς, ὃς ἀποστὰς τῆς κατ' εὐθεΐαν διδασκαλίας ἐδίδασκεν ἀδιαφορίαν βίου τε καὶ βρώσεως, οὗ τοὺς μαθητὰς ἐνυβρίζοντας τὸ ἅγιον Πνεῦμα διὰ τῆς ἀποκαλύψεως Ἰωάννης ἤλεγχε πορνεύοντας καὶ εἰδωλόθιτα ἐσθiónτας.» (*Κατὰ αἵρέσεων*, 7, 36, 3, PG 16, 3343B). Ὁ ἅγ. Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἀναφέρει μιὰ παράδοση γιὰ τόν Νικόλαο, τήν ὁποία ἐνδεχομένως εἶχαν ὑπόψη τοὺς καί χρησιμοποιοῦσαν οἱ Νικολαῖτες: «Ὡραία, φασί, γυναῖκα ἔχων οὗτος, μετὰ τὴν ἀνάληψιν τὴν τοῦ Σωτῆρος, πρὸς τῶν ἀποστόλων ὀνειδισθεὶς ζηλοτυπίαν, εἰς μέσον ἀγαγὼν τὴν γυναῖκα, γῆμαι τῷ βουλομένῳ ἐπέτρεψεν· ἀκόλουθον γὰρ εἶναι φασὶ τὴν προᾶξιν ταύτην ἐκείνῃ τῇ φωνῇ, τῇ, ὅτι "παραχρησθαι τῇ σαρκὶ δεῖ"...» (*Στρωματεῖς III*, 4, 6, PG 8, 1129B-1132A). Οἱ Νικολαῖτες πίστευαν ὅτι ἡ ἐλεύθερη γενετήσια δράση εἶναι ἠθικῶς ἀδιάφορη, ἢ μᾶλλον συντελεῖ στήν ἐπίτευξη ὑψηλότερου πνευματικοῦ βίου: «εἰ μὴ τις καθ' ἡμέραν λαγνέει, ζωῆς οὐ δύναται μετέχειν τῆς αἰωνίου» (ἅγ. Ἐπιφανίου, *Κατὰ αἵρέσεων*, 25, PG 321C).

ὅλων τῶν ἰδεῶν κατὰ ἓναν τρόπο αὐθαίρετο, κατὰ βούλησιν· δηλαδή, λίγη φιλοσοφία, λίγος Χριστιανισμός, λίγη εἰδωλολατρία, λίγο ἀπό ᾧδῶ, λίγο ἀπό ᾠκεί... λίγο ἀπ' ὅλα! Μὲ ἄλλα λόγια, εἶναι μία παραμόρφωση τοῦ Χριστιανισμοῦ σέ ὑπερθετικό βαθμό. Γι' αὐτό καί οἱ Νικολαῖτες θεωροῦνταν αἵρετικοί, ἐπειδὴ εἶχαν καί χροῶμα χριστιανικό. Κατὰ τὰ ἄλλα, ἦταν τρομακτική ἡ παραμόρφωση τοῦ Εὐαγγελίου... μά πολύ τρομακτική!

Αὐτὴν τὴν τρομακτικὴ παραμόρφωση τοῦ Εὐαγγελίου τὴ συναντᾶμε καί σήμερα. Ὁ Μασονισμός εἶναι ἀναβίωση τοῦ Γνωστικισμοῦ. Σᾶς τό εἶπα ἀράρα πολλές φορές. Ἡ Ἐκκλησία, στό πρόσωπο τοῦ Γνωστικισμοῦ, μέ τίς ποικίλες του μορφές, εἶδε τόν μεγαλύτερο ἐχθρό της! Τόν μεγαλύτερο! Καμμιά αἵρεση δέν πολέμησε ἡ Ἐκκλησία τόσο, ὅσο τόν Γνωστικισμό.

Καί εἶναι τόσο φοβεροί οἱ Γνωστικοί, γιατί ἀπλούστατα παρουσιάζουν πολλά πράγματα πού ἔρχονται νά μαγέψουν τούς πιστούς καί νά τούς παρασύρουν σέ ἄβυσσο ἀπωλείας. Δέν εἶναι ἀπλῶς μία αἵρεση, κάτι πού νά εἶναι διαφορετικό, δέν δέχομαι αὐτό ἢ δέν δέχομαι ἐκεῖνο· εἶναι κάτι ἄλλο. Καί δέν φαίνεται αὐτό τό κάτι ἄλλο ἐκ πρώτης ὄψεως· γιατί σοῦ λέει *Εἶμαι καί ἐγὼ Χριστιανός· τὰ ἀγκαλιάζω ὅλα, τὰ δέχομαι ὅλα*, ἐνῶ τὰ ἀπορρίπτει σχεδόν ὅλα!

Λοιπόν, εἶπαμε τί ἦταν αὐτοί οἱ Νικολαῖτες· ἦταν αἵρετικοί γνωστικίζοντες, καί θεωροῦνταν ἀντινομιστές.²⁰

20. Κύριο χαρακτηριστικό τῆς διδασκαλίας πολλῶν γνωστικῶν ὁμᾶδων ἦταν τό ἀντι-ιουδαϊκό τους φρόνημα, πού τίς περισσότερες φορές ἐκφραζόταν μέ τὴν ἀπόρριψη τοῦ Νόμου. Ὁ ἅγ. Κλήμης

Προσέξτε το πολύ αυτό, γιατί αυτά όλα δέν εἶναι πράγματα πού ὑπῆρξαν κάποτε. Σύμφωνα μέ μιά ἄποψη, στήν Ἱστορία ἔχουμε ἐπαναλαμβανόμενα τά φαινόμενα· μήν τό ξεχνᾶτε αυτό. *Οὐδέν καινόν ὑπὸ τὸν ἥλιον* λέει ὁ Σολομών.²¹ Τίποτα καινούργιο δέν ὑπάρχει· όλα εἶναι διαρκῶς ἐπαναλαμβανόμενα, μέ νέα ὀνόματα, μέ νέες μορφές· ἡ οὐσία μένει πάντα ἡ ἴδια.

Λοιπόν, αὐτοί οἱ ἄνθρωποι, ὡς ἀντινομιστές, παρυσίαζαν τά ἑξῆς. Εἶχαν μία πολύ ἐλαστική ἀντίληψη περὶ εἰδωλολατρίας καί περὶ σαρκικῶν ἁμαρτημάτων. Δηλαδή μπορούσαν νά δέχονται καί εἰδωλολατρικά στοιχεῖα μέ πολλή ἄνεση, ἀλλά καί ὡς πρὸς τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ γύρω ἀπὸ τὸν πνευματικό βίο, ἀπὸ τὴν –ἅς τό ποῦμε ἔτσι– ἠθική, καί εἰδικότερα γιὰ τά σαρκικά ἁμαρτήματα, εἶχαν τρομερά ἐλαστική ἀντίληψη, λέγοντας ὅτι ἐκεῖνα πού διδάσκει ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ στήν πραγματικότητα εἶναι ἀνεφάρμοστα.

Ἀλεξανδρεὺς τοὺς ὀνομάζει Ἀντιτάκτες. Αὐτοί, γιὰ νά δικαιολογήσουν τὴν ἀντίθεσή τους στίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ, ἀπέκρυπταν τοὺς πραγματικούς λόγους, προβάλλοντας θεωρητικά προσήματα. «Ἄλλοι τινές, οὓς καὶ Ἀντιτάκτας καλοῦμεν, λέγουσιν ὅτι ὁ μὲν Θεὸς ὁ τῶν ὅλων Πατὴρ ἡμῶν ἐστὶ φύσει, καὶ πάνθ', ὅσα πεποίηκεν, ἀγαθὰ ἐστίν· εἷς δέ τις τῶν ὑπ' αὐτοῦ γεγονότων ἐπέσπειρεν τὰ ζιζάνια, τὴν τῶν κακῶν φύσιν γεννήσας, οἷς καὶ δὴ πάντας ἡμᾶς περιέβαλεν, ἀντιτάξας ἡμᾶς τῷ Πατρὶ. Διὸ δὴ καὶ αὐτοὶ ἀντιτασσόμεθα τούτῳ εἰς ἐκδικίαν τοῦ Πατρὸς, ἀντιπράσσοντες τῷ βουλήματι τοῦ δευτέρου. Ἐπεὶ οὖν οὗτος “Οὐ μοιχεύσεις” εἵρηκεν, ἡμεῖς, φασί, μοιχεύομεν ἐπὶ καταλύσει τῆς ἐντολῆς αὐτοῦ.» (ΕΠΕ 3, 372). Ἐπειδὴ ὅμως οἱ λόγοι πού πρόβαλλαν δέν ἔπεισαν, γι' αὐτὸ ὁ ἁγ. Κλήμης Ἀλεξανδρεὺς ὀνόμασε τό 4ο κεφάλαιο τοῦ 3ου λόγου τῶν Στρωματέων «προφάσεις, ἅς οἱ αἵρετικοὶ χρῶνται, ὅπως ἂν ἀπολαύωσι πᾶσάν τε ἐλευθερίαν καὶ ἡδονήν».

21. Ἐκκλ. 1, 9: «...οὐκ ἔστιν πᾶν πρόσφατον ὑπὸ τὸν ἥλιον».

Συγκεκριμένα, στό θέμα τῆς ἐγκράτειας στή γενετήσια περίπτωση. Καλεῖται ὁ πιστός ἀπό τόν νόμο τοῦ Θεοῦ νά μείνει ἐγκρατής· ὁ νέος καί ἡ νέα νά μείνουν ἐγκρατεῖς μέχρι τόν γάμο τους. Ἀλλά καί μέσα στόν γάμο νά ὑπάρχει πραγματικά μονογαμία. Δέν μπορεῖ δηλαδή νά παντρευτεῖς, καί νά γυρίζεις μέ τόν ἕνα καί μέ τόν ἄλλο, μέ τή μιά καί μέ τήν ἄλλη. Δέν μπορεῖ, δέν ἐπιτρέπεται ἡ μοιχεία· εἶναι ἁμαρτία.

Αὐτοί ὅμως ἔλεξαν: Ἐμεῖς δέν μπορούμε νά τό πετύχουμε αὐτό· εἶναι πολύ δύσκολο. Συνεπῶς πρέπει τώρα νά κάνουμε κάτι ἄλλο. Ποιός εἶναι ὁ σκοπός πού πρέπει νά τηρήσουμε τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ; Ὁ σκοπός εἶναι νά καταστρέψουμε τή σάρκα, γιά νά σώσουμε τό πνεῦμα.

Μεγάλο λάθος αὐτό! Ὁ σκοπός τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ δέν εἶναι νά καταστρέψουμε τή σάρκα. Ὅταν σοῦ λέει νά νηστεύεις, νά ἐγκρατευτεῖς, νά ἀγρυπνήσεις, καί ὅ,τι ἄλλο, αὐτά δέν σοῦ τά λέει γιά νά καταστρέψεις τή σάρκα. Αὐτά δέν εἶναι σωματοκτόνα στοιχεῖα· εἶναι ἀπλῶς παθοκτόνα.²² Δέν νηστεύω γιά νά καταστρέψω τή σάρκα, σάν κάτι κακό. Αὐτό εἶναι γνωστικό στοιχεῖο, εἶναι διαρχικό, εἶναι τῶν Γνωστικῶν αἵρεση.

Αὐτοί λοιπόν παρερμήνευσαν καί ἔλεξαν: Ἀφοῦ πρέπει ἐγώ νά καταστρέψω τή σάρκα γιά νά σώσω τό πνεῦμα, καί δέν μπορῶ νά πετύχω αὐτό μέ τήν ἐγκράτεια, ἀκολουθῶ τήν ἄλλη ὁδό, ὅχι τοῦ νόμου, ἀλλά τῆς ἀντινομίας, καί λέγομαι Ἀντινομιστής. Δηλαδή θά δι-

22. Ὁ ἀββᾶς Ποιμήν, ἕνας αὐστηρός ἀσκητής τῆς ἐρήμου, ἔλεγε: «Ἡμεῖς οὐκ ἐδιδάχθημεν σωματοκτόνοι, ἀλλά παθοκτόνοι εἶναι.» (Αποφθέγματα Πατέρων, ρπδ', PG 65, 368B).

ασκεδάζω, θά τρώω καί θά πίνω μέχρι σκασμοῦ, θά πορνεύω μέχρι σκασμοῦ, καί ἔτσι θά καταστρέψω τήν σάρκα! Πίστευαν δηλαδή ὅτι ἡ ἐγκράτεια σκοπό ἔχει νά καταστρέψει τό σῶμα! Καί αὐτοί ὀφείλαν νά καταστρέψουν τό σῶμα, ὅπως ἔλεγε κι ὁ Πλάτων, πού ἦταν διαρχικός.²³ Ὅλα τά φιλοσοφικά συστήματα, μέχρι καί σήμερα, εἶναι διαρχικά· δέχονται δηλαδή τό καλό καί τό κακό σέ μιά ἀέναη πάλη ἀνάμεσά τους.

Ἡ ἀρχή τους ἦταν «παραχρῆσθαι τῇ σαρκί δεῖ». Ἔτσι ἔλεγαν! «Δεῖ παραχρῆσθαι», δηλαδή πρέπει νά γίνει παράχρηση, κατάχρηση τῆς σάρκας. Μέ τόν τρόπο αὐτόν, πίστευαν ὅτι θά βροῦν τήν εὐτυχία, θά ἐλευθερωθεῖ τό πνεῦμα τους.²⁴

Θά μοῦ πεῖτε: *Μά αὐτά εἶναι φοβερά πράγματα!*

Γιατί ἀπορεῖτε, ἀγαπητοί μου; ἐπαναλαμβάνονται καί στήν ἐποχή μας. Πεῖτε μου· τί εἶναι ὁ Χιππισμός;²⁵ Οἱ σημερινοί νέοι πῶς κινοῦνται μέ τά ναρκωτικά; Εἰ-

23. Κατά τόν Πλάτωνα, τό ἀνθρώπινο σῶμα εἶναι μόνο τό ἔνδυμα, τό δεσμοτήριο, τό μνήμα τῆς ψυχῆς («Καί γάρ σῆμά τινές φασιν αὐτό εἶναι τῆς ψυχῆς ὡς τεθαμμένης ἐν τῷ νῦν παρόντι...». Κρατύλος 400γ 1-100). Τό σῶμα εἶναι τό ἀρνητικό μέρος τῆς ἀνθρώπινης ὑπάρξεως, εὐτελές καί κακό, καί ἡ ψυχή βρίσκεται ἐνωμένη μαζί του «ἔως ἂν ἐκτίσῃ τὰ ὀφειλόμενα».

24. Βλ. Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως, *Στρωματέων II, XX'*, 118, 3-4: «Τοιοῦτοι δέ καί οἱ φάσκοντες ἑαυτοὺς Νικολάφ ἔπεσθαι, ἀπομνημόνευμά τι τάνδρὸς φέροντες ἐκ παρατροπῆς, τὸ δεῖν παραχρῆσθαι τῇ σαρκί.» (PG 8, 1061BC). *Στρωματέων III, IX'*, 26, 2: «Σαρκὶ μὲν μάχεσθαι καί παραχρῆσθαι, μηθὲν αὐτῇ πρὸς ἡδονὴν ἀκόλαστον ἐνδιδόντα· ψυχὴν δὲ αὔξειν διὰ πίστεως καί γνώσεως.» (PG 8, 1132AB).

25. Τό κίνημα τῶν Hippies, στή δεκαετία τοῦ '60-'70. Τό σύνολο τῶν ἰδεῶν καί τῆς συμπεριφορᾶς ποὺ αὐτοί υἰοθετοῦσαν, καθὼς καί οἱ ἐνδυματολογικές, μουσικές καί λοιπές ἐπιλογές τους.

ναι ακριβῶς αὐτό· τό νά κυνηγᾶμε τίς ἡδονές μέσα ἀπό τά ναρκωτικά, τούς παραδείσους, τήν εὐτυχία μας. Δέν θέλουμε νά βροῦμε τήν εὐτυχία μας ἀκολουθώντας τόν νόμο τοῦ Θεοῦ –εἶναι δύσκολος ὁ δρόμος αὐτός...– καί βρίσκουμε τήν εὐτυχία μας, τόν παράδεισο, μέ ἄλλον τρόπο· ἀντινομικά, ἀντίθετα στόν νόμο τοῦ Θεοῦ. Καί αὐτός ὁ τρόπος εἶναι τά ναρκωτικά, οἱ διασκεδάσεις... Καί σοῦ λένε: *Βρίσκω τήν εὐτυχία μέ τόν τρόπο αὐτόν. Βέβαια φθείρω τή σάρκα μου· ἀλλά αὐτό δέν ἔχει σημασία, ἀρκεῖ νά βροῦ τήν εὐτυχία μου.*

Οἱ Νικολαῖτες ὑπῆρχαν, ὑπάρχουν, καί θά ὑπάρχουν πάντοτε. Δέν μπῆκαν τυχαῖα μέσα στόν λόγο τοῦ Θεοῦ. Οἱ Νικολαῖτες ἔγιναν σύμβολο, ἔγιναν ρεῦμα, ἔγιναν ἰδέα· καί αὐτός ὁ Νικολαιτισμός ὑπάρχει, καί θά ὑπάρχει πάντοτε. Στήν ἐποχή μας ὁ Νικολαιτισμός, δυστυχῶς, εἶναι στό ἀποκορύφωμά του. Στήν πραγματικότητα, βλέπουμε σήμερα τή νεολαία μας κάτω ἀπό τά κηρύγματα τοῦ Νικολαιτισμοῦ.

Θά μοῦ πεῖτε ὅτι αὐτά εἶναι ἀνύποπτα πράγματα γιά τούς πολλούς. Ἐγώ ἀπλῶς σᾶς εἶπα τήν ἱστορία τοῦ Νικολαιτισμοῦ· σᾶς εἶπα καί πῶς μιλάει ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. Θά ἐπανέλθουμε στούς Νικολαῖτες, γιατί εἶναι πάρα πολύ σπουδαῖο θέμα καί σημαντικό, ἀλλά μέ ἄλλο ὄνομα, μέ τό ὄνομα *Βαλααμίτες*. Θά μιλήσει ὁ Χριστός καί σέ ἄλλη ἐπιστολή Του γιά τό ἴδιο θέμα, κι ἐκεῖ θά δοῦμε πάλι μερικά ἄλλα στοιχεῖα.²⁶

Ἐδῶ ἄς προσέξουμε τώρα μόνο κάτι, δυό σημεῖα· τό ἓνα εἶναι ὅτι ὁ Χριστός διακρίνει τά ἔργα τῶν Νικολαιτῶν ἀπό τούς Νικολαῖτες, καί τό δεύτερο ὅτι ὁ Χρι-

26. Βλ. Ἀποκ. 2, 12-17.

στός μισεῖ ὄχι τούς Νικολαῖτες ἀλλά τὰ ἔργα τῶν Νικολαϊτῶν. Ἔχουμε ἐδῶ λοιπόν μία διάκριση καί μία τοποθέτηση· δηλαδή ὁ Κύριος διακρίνει τούς Νικολαῖτες ἀπό τὰ ἔργα τους, καί παίρνει ἐχθρική στάση ὄχι ἐναντίον τῶν Νικολαϊτῶν, ἀλλά ἐναντίον τῶν ἔργων τῶν Νικολαϊτῶν.

Ξέρετε τί σημαίνει αὐτό, ἀγαπητοί; Εἶναι πάρα πολύ μεγάλο καί σπουδαῖο· κάτι πού ἐμεῖς πολλές φορές δέν τό κατορθώνουμε. Δηλαδή, γιά νά τό κάνουμε πιό κατανοητό, εἶναι τό ἑξῆς.

Κάποιος ἔχει ἓνα μικρόβιο μέσα του, εἶναι ἄρρωστος, καί καλοῦμε τόν γιατρό. Ὁ γιατρός δέν μπορεῖ νά μήν κάνει διάκριση ἀνάμεσα στό μικρόβιο καί τόν ἄρρωστο. Ἄλλο πράγμα εἶναι τό μικρόβιο, καί ἄλλο ὁ ἄρρωστος· εἶναι δυό διαφορετικά πράγματα. Θά καταπολεμήσει τό μικρόβιο, ἀλλά θά σώσει τόν ἄρρωστο, τόν ἄνθρωπο. Ἄν ὅμως θεωρήσει ὅτι ὁ ἄνθρωπος καί τό μικρόβιο ταυτίζονται, ὅτι εἶναι τό ἴδιο πράγμα, καί δέν τά ξεχωρίσει αὐτά, τότε δέν θά σκοτώσει τό μικρόβιο· θά σκοτώσει τόν ἄρρωστο!

Σᾶς φαίνεται παράξενο; Καί ὁ πιό κακός γιατρός, ἀγαπητοί μου, αὐτό τό πράγμα δέν θά τό ἔκανε, ἐπειδή ὑπάρχει σαφής διάκριση μεταξύ τῆς ἀρρώστιας καί τοῦ ἀρρώστου.

Ἐν τούτοις, τό ἴδιο πράγμα γίνεται καί μ' ἐμᾶς, πού δέν ξεχωρίζουμε τήν ἁμαρτία ἀπό τόν ἁμαρτωλό. Ὅταν δοῦμε στόν ἄλλο ἄνθρωπο τήν ἁμαρτία, κατηγοροῦμε τόν ἁμαρτωλό. Δέν κατηγοροῦμε τήν ἁμαρτία· κατηγοροῦμε τόν ἁμαρτωλό. Αὐτό τό λάθος κάνουμε.

Σαφέστατα λοιπόν ἐδῶ ὁ Χριστός εἶπε *Μισῶ τὰ ἔργα τῶν Νικολαϊτῶν*, γιατί «πάντας ἀνθρώπους θέλει

σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν»²⁷.

Ἄν ἐγὼ δῶ ἓναν χασικλή, ἓναν τοξικομανή νέο, τί πρέπει νά πῶ; Ὡχ, καημένε... αὐτός εἶναι φόρτωμα τῆς κοινωνίας· ἄστε τον νά πεθάνει, νά ἡσυχάσουμε; Ἄλλο πράγμα αὐτό πού κάνει, καί ἄλλο πράγμα αὐτό πού εἶναι ὁ ἴδιος ὡς πρόσωπο. Αὐτόν πρέπει νά τόν σώσω, πρέπει νά τόν βοηθήσω.

Βλέπετε λοιπόν ὅτι ἐδῶ ὁ Κύριος κάνει αὐτήν τή διάκριση, τήν ὁποία πρέπει νά κάνουμε καί ἐμεῖς;

Πρὶν συνεχίσω, θά ἤθελα νά συμπληρώσω καί μερικὰ ἀκόμα πού παρέλειψα γιά τούς Νικολαΐτες. Αὐτοί ἐν ὀνόματι μιᾶς ἐλευθερίας ἐνεργοῦσαν ὅπως ἐνεργοῦσαν. Καί στήν ἐποχή μας, ὅσο σέ καμμιὰ ἄλλη ἐποχή, ἔχει παρανοηθεῖ ἐντελῶς ἡ ἔννοια τῆς ἐλευθερίας. Μάλιστα, ἐπάνω σ' αὐτό τό σημεῖο, θά εἶχα νά σᾶς πῶ τά ἑξῆς.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος, στήν ἐποχή του, εἶχε παρατηρήσει ὅτι οἱ Νικολαῖτες ἐκκολάπτονταν. Ὁ ἀπόστολος Πέτρος ἐπίσης ἀφιερώνει τή δεύτερη ἐπιστολή του, ὅπως καί ὁ ἀδελφόθεος Ἰούδας ὁλόκληρη τήν ἐπιστολή του, στό θέμα *Νικολαῖτες*. Διαβάζοντας τή δεύτερη ἐπιστολή τοῦ ἀποστόλου Πέτρου, ὑποπτευθήκατε ποτέ ὅτι ὑποννοεῖ τούς Νικολαῖτες; Δέν ἀναφέρει βέβαια τό ὄνομα *Νικολαῖτες*, ἀλλά ἀναφέρει τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο ζοῦσαν. Σᾶς θυμίζω μερικά, ἔτσι, κάνοντας ἓνα σταχυολόγημα:

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος, στήν Α΄ Πρὸς Κορινθίους ἐπιστολή του, λέει τά ἑξῆς: «Πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει· πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐκ ἐγὼ

27. Α΄ Τιμ. 2, 4.

ἐξουσιασθήσομαι ὑπό τινος»²⁸. Ὅλα μοῦ ἐπιτρέπονται, ἀλλά δέν μέ συμφέρουν ὅλα· μοῦ ἐπιτρέπονται ὅλα, ἀλλά ἐγώ δέν πρέπει νά ἐξουσιασῶ ἀπό τίποτα. Αὐτό σημαίνει ὅτι ἔχει ὑπόψη του τούς Νικολαΐτες, οἱ ὁποῖοι ἔλεγαν ὅλα μᾶς ἐπιτρέπονται.

Τό θυμήθηκα αὐτό νά σᾶς τό πῶ γιατί, σ' ἓνα κατ᾽αίσθημα πού εἶχα πάει, κάτι εἶπα, δέν ξέρω τί κουβέντα ἀνοίχθηκε, καί κάποιος νέος, σάν νά τοῦ ἔπαιρνες τά δικαιώματά του καί σάν νά τοῦ κατέστρεφες τό εἶδωλο τῆς ἐλευθερίας του, μοῦ λέει: *Γιατί; Εἶμαι ἐλεύθερος νά κάνω ὅ,τι θέλω!* Καί τοῦ λέω: *Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι εἶσαι ἐλεύθερος νά κάνεις ὅ,τι θέλεις· ἀλλά δέν σέ συμφέρει νά κάνεις ὅ,τι θέλεις.*

Ἀγαπητοί μου, εἶμαι ἐλεύθερος νά πιῶ ναρκωτικά· μέ συμφέρει ὅμως; Δέν μέ συμφέρει. Παίρνω τό θέμα *ναρκωτικά* γιατί εἶναι πολύ χτυπητό, ἀλλά καί γιατί ἔχουμε ἀκόμη τουλάχιστον λίγο ὑγεία μέσα μας ἐμεῖς ν' ἀντιληφθοῦμε ὅτι εἶναι φοβερό κακό. Τό λέω αὐτό γιατί, ἂν αὐτήν τή στιγμή εἶχα ἓνα ἀκροατήριό ἀπό ἄλλους λαούς καί μιλοῦσα γιά τά ναρκωτικά, δέν ξέρω ἐάν θά μέ ἄκουγαν μέ φρίκη, ὅπως μ' ἀκοῦτε ἐσεῖς αὐτήν τήν στιγμή.

Ἔτσι, μᾶς ἐπιτρέπονται βεβαίως ὅλα, εἵμαστε ἐλεύθεροι γιά ὅλα, ἀλλά μᾶς συμφέρουν ὅλα;

Καί τίθεται τό θέμα γιά τήν ἔννοια τῆς ἐλευθερίας, γιά τό τί ἀκριβῶς εἶναι *ἐλευθερία*. Καλά, ἔχω δικαίωμα νά κάνω τά πάντα· μέ συμφέρει ὅμως; Τί εἶναι λοιπόν *ἐλευθερία*, αὐτό τό τόσο ὀξύ θέμα γιά τή νεολαία;

28. Α' Κορ. 6, 12.

Δέν ξέρω ποῦ θά ἔπρεπε νά ἀνεβεῖ κανεῖς... σ' αὐτόν τόν μινಾರೆ ἐκεῖ πάνω, πού εἶναι ἐδῶ στό μουσεῖο,²⁹ ἢ σ' ἓνα ψηλό μέρος τῆς Λαρίσης, καί νά φωνάξει στήν πόλη του ὁ καθέννας: *Νέοι, ἀκοῦστε, προσέξτε· ἡ ἔννοια τῆς ἐλευθερίας δέν εἶναι ὅπως τήν παίρνετε καί ὅπως τήν εἰδωλοποιεῖτε!*

Ποιός ὅμως θά ἀκούσει; Ποιός; Εἶναι τόσο φοβερή ἡ λατρεία τῆς ἐλευθερίας, ὥστε ὅ,τι καί νά ποῦμε, πού νά περιορίζει κάπως τό θέμα τῆς ἐλευθερίας, μᾶς κάνουν ἀμέσως ἐχθρούς. Ἀλλά νά οἱ καρποί, νά τά ἀποτελέσματα!

Ἀλήθεια, ἅγιε τοῦ Θεοῦ Παῦλε, «*Πάντα μοι ἔξεστιν*» εἶχες πεῖ, «*ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει*»· ὅλα μοῦ ἐπιτρέπονται, ἀλλά ὅλα δέν μέ συμφέρουν. Μπορῶ νά κάνω ὅ,τι θέλω, νά ζήσω ἔκλυτο βίο· ὅμως μέ συμφέρει; «*Πάντα μοι ἔξεστιν*», συνεχίζει, «*ἀλλ' οὐκ ἐγὼ ἐξουσιασθήσομαι ὑπό τινος.*»³⁰ Ὅλα μοῦ ἐπιτρέπονται, ἀλλά ἐγὼ δέν θά ἐξουσιαστῶ ἀπό τίποτε· θά εἶμαι κύριος τοῦ ἑαυτοῦ μου. Καί εὐθύς παρακάτω μιλάει γιά τά σαρκικά ἁμαρτήματα. Προφανέστατα λοιπόν ἐδῶ ὑπαινίσσεται τούς Νικολαῖτες.

Ἀλλά καί ἀπό τόν ἀπόστολο Πέτρο, πού σᾶς εἶπα, σταχυολογῶ ἀπό τή δεύτερη ἐπιστολή του τά ἐξῆς: «*Υπέρογκα ματαιότητος φθεγγόμενοι*», λέγοντας πράγματα ὑπέρογκα, πράγματα μάταια, πού τά λέγουν μέ μεγάλα λόγια, μέ φουσκωμένα λόγια, «*δελεάζουσιν ἐν ἐπιθυμίαις σαρκὸς ἀσελγείαις τοὺς ὄντως ἀποφυγόν-*

29. Ἐννοεῖ τό *Γενί Τζαμί* (*Yeni Camii*) πού ἀπό τό 1950 ἕως τό 2011 στέγαζε τό Ἀρχαιολογικό Μουσεῖο Λαρίσης.

30. *Α΄ Κορ.* 6, 12.

τας τοὺς ἐν πλάνῃ ἀναστρεφομένους», ἐκείνους πού θέλησαν νά ζήσουν μιά ἀγνή ζωή, ἔρχονται καί τοὺς λένε μεγάλα λόγια, γιά νά τοὺς ἀνοίξουν τόν δρόμο πρὸς τὴν μεγάλη ζωή... Αὐτά δηλαδή πού ζοῦμε στὴν ἐποχή μας τόσο ἔντονα. «ἐλευθερίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενοι», καί ὑπόσχονται σ' αὐτούς ἐλευθερία· ἀλλὰ τί ἐλευθερία; ἐλευθερία πάνω σέ σαρκικά θέματα· δηλαδή κάνε ὅ,τι θέλεις, φάε ὅ,τι θέλεις, φτιάξε ὅ,τι θέλεις! «αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες τῆς φθορᾶς»³¹, αὐτοὶ ὅμως πού ὑπόσχονται αὐτὴν τὴν ἐλευθερία, αὐτοὶ οἱ ἴδιοι εἶναι δοῦλοι τῆς φθορᾶς.

Βλέπετε λοιπόν, ἀγαπητοί μου, ὅτι τό θέμα τῶν Νικολαϊτῶν δέν εἶναι μόνο παλιό· εἶναι καί καινούργιο, καί θά εἶναι πάντοτε καινούργιο.

Ἀλλά, γιά νά κλείσουμε τό θέμα αὐτό, ἄς προσέξουμε ἐδῶ καί κάτι ἀκόμα. Πῶς πρέπει νά αἰσθανόμαστε μέ τοὺς ἁμαρτωλούς, τοὺς σύγχρονους νέους μας;

Θά πρέπει νά αἰσθανόμαστε ἓνα μίσος γιά τίς καταστάσεις αὐτές. Ὅχι γιά τοὺς ἁμαρτωλούς, ἀλλὰ γιά τὴν ἁμαρτία. Ὁ Χριστός εἶπε: καί ἐγὼ μισῶ τὰ ἔργα τῶν Νικολαϊτῶν! Ἄν ἄκουγαν αὐτὴν τὴν φρασούλα ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι πού λένε ὅτι ὁ Χριστός μίλησε γιά τὴν ἀγάπη, τί θά ἔλεγαν;

Θά θυμᾶστε, ἀγαπητοί μου, ἐκεῖνο τό ρεῦμα τῶν Χίππηδων, στὴν Ἀμερική, πού μιλοῦσαν στόν δρόμο κι ἔλεγαν Ἀγαπᾶς τόν Χριστό; Ἀγαπᾶς τόν Χριστό; Ὁ Χριστός κάτι ἔχει νά πεῖ γιά σένα! καί ζοῦσαν σ' ἐκεῖνα τὰ κοινόβια τὰ πανάθλια στὴν ὑπαιθρο, ἔπιναν καί

31. Β' Πέτρ. 2, 18.

ναρκωτικά, είχαν ἐρωτικές σχέσεις κι ἄλλα πολλά! Ὅπως καί τὰ *Παιδιά τοῦ Θεοῦ*.³² Ἔρχονται καί σᾶς λένε: Ἀγαπᾶς τόν Χριστό; Καί ζοῦνε σέ κοινόβια μεγάλης διαφθορᾶς! Αὐτά εἶναι ἀποδεδειγμένα· δέν τά λέω ἐγώ. Βλέπετε;

Αὐτούς βεβαίως θά τούς λυπηθοῦμε, ἀλλά θά μισήσουμε αὐτά τὰ πράγματα πού κάνουν.

Τό λέω αὐτό διότι δυστυχῶς ὑπάρχουν ἄνθρωποι, Χριστιανοί μας –ἔχω ἀκούσει ἐγώ ἄνθρώπους, καί μάλιστα ἐπίσημα χεῖλη κάποτε!– πού ὑποστηρίζουν καί λένε: *Κι αὐτοί κάτι ἔχουν νά ποῦν! Τί ἔχουν νά ποῦν; Κάτι δείχνει αὐτό τό ρεῦμα· κάτι! πρέπει νά τό προσέξουμε! Τί νά προσέξουμε, ἀγαπητοί μου; Τί νά προσέξουμε; Ὑπάρχει κίνδυνος ἀμβλύνσεως τοῦ ἡθικοῦ αἰσθητηρίου. Ὅταν ἀρχίσουμε νά λέμε Ἐ, ἅς τον κι αὐτόν, κάτι ἔχει νά πεῖ, κάτι λέει, ἀμβλύνεται τό ἡθικό μας αἰσθητήριο. Καί τότε, ἀγαπητοί μου, τί γίνεται;*

32. Ἡ θρησκευτική αὐτή αἵρεση δημιουργήθηκε στήν Καλιφόρνια στά τέλη τῆς δεκαετίας τοῦ 1960. Ὁ ἰδρυτής της, ὁ David Berg, πού αὐτοαποκαλεῖτο *Μω*, εἶχε βγάλει χρησμό ὅτι ὁ κόσμος θά ἔφτανε στό τέλος τοῦ τό 1993 καί ὅτι τὰ μέλη τῆς σέκτας θά γίνονταν οἱ ἡγέτες μιᾶς ὁλοκαίνουργιας χιλιετίας. Ἐπιπλέον, μέσα ἀπό μία σειρά ἐπιστολῶν, εἶχε ὑπαγορεύσει τοὺς κανόνες πού ἔπρεπε νά ἀκολουθοῦν οἱ πιστοί. Ἕνας ἀπό αὐτούς ἦταν ὁ λεγόμενος νόμος τῆς ἀγάπης. «Ὁ Θεός εἶναι ἀγάπη, καί ἀγάπη ἴσον σέξ. Τό νά μοιραστεῖς τό σῶμα σου μέ κάποιον εἶναι ἡ ὑψιστή ἔκφραση ἀγάπης.» Καί ἡ ἡλικία δέν ἀποτελοῦσε περιορισμό. Ἡ μοιχεία, ἡ αἰμομιξία, οἱ γενετήσιες σχέσεις ἐκτός γάμου, μεταξύ ἐνηλίκων καί παιδιῶν δέν ἦταν πλέον ἁμαρτίες, ἐφόσον γίνονταν μέ ἀγάπη! Πολλά παιδιά πού γεννήθηκαν στά κοινόβια αὐτά ἀπομακρύνθηκαν ἀπό τοὺς γονεῖς τους, ἐπειδή κακοποιήθηκαν σεξουαλικά καί ἔπεσαν θύματα ψυχολογικῆς καί σωματικῆς βίας.

Καί ἄν ἐμφανιστεῖ κάποιος σήμερα καί πεῖ ὅτι μισεῖ τίς καταστάσεις αὐτές, θά τοῦ ποῦν οἱ ἄλλοι ὅτι εἶναι ἄνθρωπος μίσους! Καί ὅμως ὁ Χριστός εἶπε: *μισῶ τά ἔργα τῶν Νικολαϊτῶν.*

«Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις»³³. Αὐτός πού ἔχει ἀντί ἃς ἀκούσει τί λέει τό Πνεῦμα τό Ἅγιο στίς Ἐκκλησίες.³⁴

Γιατί ὅμως λέει στίς Ἐκκλησίες καί δέν λέει στήν Ἐκκλησία τῆς Ἐφέσου; Αὐτό δείχνει, ἀγαπητοί μου, ὅτι οἱ ἐπιστολές αὐτές ἔχουν βεβαίως προσωπικό χαρακτήρα, ἀπευθύνονται στίς συγκεκριμένες ἱστορικές Ἐκκλησίες, ἀλλά καί ταυτοχρόνως περιέχουν στοιχεῖα πού ἀφοροῦν σέ ὁλόκληρη τήν Ἐκκλησία, δηλαδή σέ ὅλες τίς τοπικές Ἐκκλησίες.³⁵

Ἐπιπλέον ἐδῶ ἐφιστᾷ τήν προσοχή. Εἶδατε τί λέει; Ἄς προσέξουν οἱ πιστοί τί λέει τό Πνεῦμα, δηλαδή τί λέει τό Πνεῦμα τό Ἅγιο, τό Ὅποιο ἀνοίγει τά πνευματικά αὐτιά.

Λέει ὁ ἅγιος Ἀνδρέας Κайσαρείας τό ἐξῆς: «*Σαρικὸν μὲν οὖς πᾶς ἄνθρωπος, πνευματικὸν δὲ ὁ πνευματικὸς μόνος κέκτηται*»³⁶. Σαρικὰ αὐτιά ἔχουμε ὅλοι.

33. Ἀποκ. 2, 7.

34. Πρβλ. στερεότυπη φράση τοῦ Χριστοῦ: «ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω» (Ματθ. 11, 15. Μάρκ. 4, 9. Λουκᾶ 8, 8. 14, 35). Τό Πνεῦμα τό Ἅγιον, κατὰ τὰς ἐκφράσεις τῆς Καινῆς Διαθήκης, εἶνε «τὸ λαλοῦν» καί «τὸ μαρτυροῦν» ἐν ἰδιαζούσῃ καί ἀπολύτῳ ἐννοίᾳ (Ματθ. 10: 20· Α΄ Ἰωάν. 5: 6-7). Ἐν δὲ τῇ Ἀποκαλύψει πρὸς τὰς ἑπτὰ ἐκκλησίας λαλεῖ τόσον ὁ Χριστός, ὅσον καί τό Πνεῦμα συγχρόνως (2: 1 καί 7, 8 καί 11 κλπ.). (Ν. Σωτηροπούλου, Ὁ Ἰησοῦς Γιαχβέ, ἐκδ. Ὁ Σταυρός, Ἀθῆναι 1988, σ. 81)

35. Βλ. Ὁμιλία 3η, ὑπόσημ. 44.

36. PG 106, 233C. Βλ. Ἀρέθα, PG 106, 529C.

πνευματικά αὐτιά ὅμως μόνον οἱ πνευματικοὶ ἄνθρωποι ἔχουν.

Εἶθε ὁ Θεός, ἀγαπητοί μου, νά δώσει νά ἀποκτήσουμε αὐτά τὰ πνευματικά αὐτιά. Καί ἀπό τήν στιγμή πού θά ἀρχίσουμε νά ἀποκοῦμε αὐτά τὰ πνευματικά αὐτιά, τότε θά μπορούμε νά ζυγίζουμε ὅλα τὰ ρεύματα καί τὰ πράγματα καί τίς καταστάσεις τῆς ἐποχῆς μας, νά τὰ διακρίνουμε, καί νά λέμε: αὐτό εἶναι ἐπικίνδυνο· ἐκεῖνο κατατάσσεται σ' ἐκείνη τήν κατηγορία. Καί μέ τόν τρόπο αὐτόν, ἔχοντας αὐτό τό πνεῦμα τῆς διακρίσεως, πού εἶναι ἓνα ἀπό τά πύο μεγάλα δῶρα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, θά μπορούμε νά σταθοῦμε στήν ἐποχή μας. Καί εἶναι τόσο μεγάλη ἀνάγκη νά σταθοῦμε στή φθοροποιό ἐποχή μας!

Ἀλλά, ἀγαπητοί μου, θά συνεχίσουμε, πρῶτα ὁ Θεός, τήν ἐρχόμενη Κυριακή.

Λάρισα, 11 Ἰανουαρίου 1981